

Irish Review (Dublin)

DáPígin

Author(s): Albanach

Source: *The Irish Review (Dublin)*, Vol. 3, No. 28 (Jun., 1913), pp. 183-186

Published by: [Irish Review \(Dublin\)](#)

Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/30063283>

Accessed: 14/06/2014 18:48

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <http://www.jstor.org/page/info/about/policies/terms.jsp>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Irish Review (Dublin) is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *The Irish Review (Dublin)*.

<http://www.jstor.org>

‘DÁ PÍGINN.

Bí an Cumann ar aeriúeáct ag Ceann Lóc Laggain, curo ag píobaireáct, curo ag rinne i bpaire, agus curo eile ag comrad le dÁ rpealadóir a bí i mbun a ngnó ríor ar bpuac an lóca.

“Caróe do baramail do na gairtíob breagta gaelealaca reo?” ar mire leir an t-pean-rpealadóir tpaónóna. Bí ré ‘na fúide ar fop féir, a dpuim le balla an tíg-óroa aise, cupan bláice aise ‘na láim, agus é ag amáire anonn tparna’n bótair ar an gcleapáreáct agus ar an poc-léimnis bí ag muinntir an Cumainn tall ran bpaire.

“Bí mo rpeal-re,” ar reiréan, “‘na lámaib ag feactar ar céitre píro do na gairtíob breagta rin moiu, agus ir po-mór acáim amparac,” ar reiréan, “ma cá fear, no fiú aóbar rir, ‘na mearg.”

Tamailín ‘na díaró rin táimic muinntir an Cumainn ag bpuagó anall oraimn ar nór na taoroe. Caiteadair a reire fa folur na Reiltóige Deirge, agus ar an t-reire a beir caíte acu d’innir Duncan Ceann Siúire rseul—rseul beag ruapac san bpuig san bpar nac mbíom ag cup an t-foctair orim féim a beir ‘ga ac-aíteir ran latair reo. Ac dÁ boíte é rseul Duncan, ba mór a táim fé leir an gCumainn.

Mar aóubpar céana, bí itte agus ólta ag an gCumainn. Bí an gloine tar maol lán or a gcomair. Bí an gaealac ag éirig tar Clácan Cúl Cuinneois, agus ciúinear na h-óirce ag tuitim ar gleann agus ar lóc agus ar fliab.

Ar éiríoc a beir cupra ag Duncan le na rseul, d’éirig gáir mór amearg an t-rluag. Ac-lionac gac foiteac dÁ pob palam, h-ólaó rláimte Duncan go doham, agus molaó do’n Cumainn náir bpaire gníom dÁ noanfaróir na bonn dÁ píginne a bponnac ar an rseularde—bonn óir no bonn leatair, cia acu ba taicneamaisge leir féim.

Cuir an t-llaódar an ceirt ar Duncan. D’áomuis Duncan gur bonn óir a bpaire leir, ac gur lán-mór leir bonn óir dÁ píginne le h-ioncup, agus ar an aóbar reo go mbféir go noanfaró bonn píginne cuir.

Cuir an Cumann d’áon gur rún na píginne i bferóm agus tug oíruagó do’n Cirtéoir an pígin a cup i bpaíonaire. Dós an Cirtéoir leir ríor an t-rpáio, eócair mór iapainn ‘na láim aise, agus é ag tarrainge ar rgiobol éigin ann a pob Spoirpan an Cumainn go cúpamac faoi glar aise ó maroin.

Oc, oc, oc! Mo leun agus mo feact leactrom! Ar bpilleac do’n Cirtéoir, ir ead a bí le cup i n-iúil aise do’n Cumainn no nac pob ar págail aise ran rporpan ríú oíreac agus dAc na feórlinge.

Ba mór a goill an tpoó-tuairg reo ar an gCumainn, agus car luca na rin a goill rí ar Duncan Ceann Siúire.

Ac-lionac na foitig, agus foitig muinntir an Cumainn ag amáire anonn agus anall go bponac ar a céile. Fa deireac cuireadair a gclóigne i gcomairle tar dÁ ceirt: (a, an gleur a bpaire a cup i bferóm le rporpan an Cumainn a líonac le h-ór lán go beul; agus (b) an tír ann ar bpaire píeac do ceactairíú a feólaó le h-ágaró dÁ pígin a bailiugac ar fon duaire éigin a bí ceapra a bponnac ar rseularde an Cumainn.

D’eac díaróair cat-taóib an céac fear ag a pob a foiteac palam, agus mar rin do an céac comairligteoir a bí ar a bonnaib.

“Ir páda an lá,” ar díaróair, “muinntir tíre-fo-íomn ag cup cuiró oraimn a beir ag dul anonn ‘na mearg. Dáime macanta, dáime oibiceaca, dáime

as a bfuil a lán de máoin faogalta asur nac gchionneodas dá pigin,“ ar Alaróair cón, as áruasáó roicis (a bí falam) so dearmadac i n-aice a beil. “Ír maic ír eól dáoib so léir,” ar reirean, “an dochar a ghuó an máoin faogalta seo so minic do’n córp asur do’n anam. Seólamaoir anonn na teactairí. Nar cúir Rís na tíre,” ar reirean, “i n-úil dóm féin, an uair deireannac a bfor as comháb leir, nac iob ruo ann a bfeair a taitin le muinntir tíre-po-coinn na daoine iapacta a beic as triall so ríor as bailuagáó airgíro ‘na mearf?”

“Ór mar rin atá an cúir,” ar lan bároeannac, “molpáinn-re dáoib na teactairí a rsgaoileas anonn, asur a bpsáil eall no so ríorgó lá Seón Dic, ionnuir,” ar reirean, “so bfeufaróir le na gcuio bailuagáó asur le na gcuio oraoirdeact a beic as cúir doibneir so ríor ar éporde muinntir na tíre rin.”

“Ma’r ruo é,” ar Domhnall Sgiatánac, “so bfuil dá pigin as muinntir tíre-po-coinn le bponnac oráinn-ne, nar cón,” ar reirean, “sur dá reólaó cugáinn san iapraó a bfeóir, asur san a beic as cúir an t-riubail, asur bfeóir corpar cúis bpúnnit, oráinn-ne anonn ar a lois?”

Mhínis Alaróair do’n Cumann so reólarde anall cugáinn san iapraó an dá pigin; ac nar mó fáilte bí as muinntir tíre-po-coinn iomh an gcuic lá Dealtaine no mar bí acu iomh ar teactairí, asur sur meaf ré féin nar bpaó faogal dóib ran tír foral leunmáir úo da mba ruo é nac mberdeas gúit épordeamail ar teactairí ar cluinnreir acu ‘na mearf uair ran bliadain ar a laasó.

“Fao asur ta’n giolla beas úpardeas seo as fneasóal orim,” ar Alaróair, as ríneas an t-roicis cúis an ngiolla, “asur ar easal so nveanpáinn dearmad de ar bail, ír easó mo bapamail sur ceapóill beas a cúir tíro an bonn, ionnuir,” ar reirean, “sur bfeóir do Duncan ríneas a cúir ran bpóill asur an bonn a érocas ra na muneal. Ír maic ír fearac dó féin,” ar Alaróair, “nac deacair bonn óir a eailleas ar póca.”

“Seo, seo!” ar Duncan, as éirís rúil a bfuair Alaróair an oráir beas seo fuar glan ar a beul, “nac bfuil deirdean orim as éirdeact lib féin asur le bup gcuio bliadair! Sin asáib leic-pigin ar mo póca-ra ar an glár. Má tá triúr eile ran móir-éruinnuagáó seo atá fonnmáir an cleaf ceurona a deanam, dúnair an beul asur forgladóir an rporpán, asur bfeóir so nacas asáib an bonn a bponnac orim-ra anóit—ma’r ruo é,” ar reirean, as amárc anonn so dána roir an dá fúil ar Alaróair Cat-taóib, “ma’r ruo é so bfuil fonn com móir rin oríraib so léir luac dá piginne a bponnac orim-ra ar uet mo rgeil. Asur dá gcuirde ceirt orim,” ar reirean, “an dian-obair a bfas an asáir móir rin com deapís réirde as Alaróair Cat-taóib ír easó an ríneasair,” ar reirean, “a deapínn ar an gceirt: bróas a bapamail féin as gac doinne.”

Le seo d’éirís Uacóair an Cumáinn asur neul túb na toirniise ar a málair; bagair ré so fearasac ar Duncan a beic ‘na tórt asur túbair nac gcuilair ré a léicero seo de cáinnit san céill ar beul glapáire ó cuireas an ceat cumann ar bun. Bí a tuilleas ‘ga ráó as an Uacóair, ac ma bí ba beas a tús cluar dó.

I ríit oráirde an Uacóair bí glóir fairs as bpuasó anall tíro an g-éruinnuagáó as iapraó a beic as cúir bac air. Ír easó a bí ‘ga ráó as an nglóir no nar tóasó i mbároeannac don rpaillpín aríam nac nveanpáó fear an glóir aráir faoi na córaib de. Bí Duncan Ceann Giúire as bpuasó amac ar lois a cúil i n-aice an énuic. Nuair a ríois Duncan an réirdeas, buail lan Móir mac Spuasair buille neam-éirócaireas de cuaille dapaó air i mbail éigin i n-aice láir an cúil, asur cúir Duncan faoi érom-gearaib san a beul a forgladó, no oirdeas asur a ceangla a luasasó so cionn leic-bliadna.

Dar nobis bfeóir sur le plaicín oraoirdeas a buallas an buille úo i lár

an cúil ar Duncan, agus sup ceo d'faoidead a bí ar na fúilib agham-ra nuair a faoilear sup cuaille d'arac a connaic mé as lan Mór 'na glaic.

Tar éirí seo d'éirí glé beas i lár na rraíve ann a roib lan Mór mac Sruadair agus sairgíreac eile d'arab ainm Mac-an-t-Saoir annaí ó Coirne loc d'arais i gcionn a mbata, as cup i gcéil or comhair an t-rluaid supab ead comhrac an clairóim móir a bí eatorra.

"Ma'r ruo é," ar Duncan Ceann Siúire, as éirí arís go h-iomarcac san don ceao d'n g-cuinnuagad, "ma'r ruo é go bfuil fonn orraib luac ód píginne a bponnad orim-ra, cuiridó tpi leit-píginni le mo leit-píginne-pe acá 'na luige vnnreo ar an gclár, agus ca b'roean don call aghab a beir as uul as bacardéac agus as veanam beil doict i t-Cir-fo-Conn—no i t-Cir or cionn cuinne," ar reirean, "ac com beas."

Le seo bog lan Mór agus a cuaille anall i n-áice Duncan agus bog Duncan riar beagan i n-áice an énuic.

D'orruis an t-Uacóran an leabhar Mór agus clairdeam b'alar a cup i b'riathaire. i gcionn leat-uairé bí fíde sairgíreac as bogad go rocair aníor d'n rgiobol, na h-iorcaoi as lúbad fúta, ód píobaire as reimm iompa, agus an leabhar Mór ar iomcar ar a nguailnib acu. Bí conna meadócain ran leabhar Mór an lá ceannuis an Cumann é, agus ír mó na rin arís a bfuil ve meadócain 'na cuio rgsibinn ó fom. Ír minic agus iao 'ga leigead a tuiteann an Cumann i t-rom-fuan reactmairne.

Go gearr ar loris na baicle seo táimic an Cirtedir, an Rúnaire, agus lan Mór, agus clairdeam b'alar ar tpucaill láimie acu. Bí eocair an rgiobol 'na póca as an gCirtedir.

D'orrsail cúigeair ve na sairgírib an leabhar Mór as leatanae 97,689. Sinead clairdeam b'alar cuis an Uacóran. Dar nois ca'n ro-lonnrac a bí an clairdeam seo, nio nac iongnad, ac mar rin féin car b'ada a bí an rean-rpealadóir as cup beil i n-áit na meirge air. Rug an t-Uacóran s'peim ar an gclairdeam, cuaró ruar d'péimire, agus bí as rgsiobad agus as rgsiobad fuar no sup rgsiob ré ainm Duncan Ceann Siúire slan amac ar leabhar Mór an Cumann. Ac ó ba ruo é sup seallad an bonn do Duncan, ca racad an Cumann ar air ar a fún ran méro seo.

"i gceao do bup gCumann omorac," ar' an t-Óróir, as bogad anall ó na d'orpar (a cúmhac-cinn 'na láim aise) agus as umluagad go talam, go víreac mar d'umlócpad i lacaí d'agair na p'apoirte, "i gceao do bup gCumann omorac, ír ead a molfaimn ré oib no na teactairí a feólad anonn go h-éirinn ar loris an ód píginne seo; no táim cuinte veapbta," ar reirean, "sup d'ole a glacpad ar gcláirve víre i n-inir na fiam é, ód gcluinroir go roib earrpad aigro oraimn, san rinn an ceao cuiread a feólad cuca-ran.

"Ma'r amlaró as uul a tógail na gceac rib," ar Duncan Ceann Siúire, "nar cóir sup amearg bup náimvib, agus nac amearg bup gcláirvib víre, a racad rib 'ga tógail?"

"Ceirt agham orraib," ar lan b'áreannac: "Ma tugann muinntir tpe-fo-Conn cuiread d'úinn a beir as uul anonn as bailuagad aigro 'na mearg, agus nac gcuireann muinntir na h'éireann don cuiread oraimn ó ceann ceann na bliadna, cé h-iao na cáirve agus cé h-iao na náimve?" ar reirean go cabanta.

Tar éirí ceatpad-uairé ve domam-mactnam, vubairt an t-Uacóran, vo réir a bapamla-ran, supab iao muinntir tpe-fo-Conn na cáirve, gró nar mó no go maic a b'earac d'ó cé h-iao na náimve. D'adontuis an Cumann leir an Uacóran,

áður dúbairt álarðair cat-taóib go mbréoir go mberðeð ré féin i n-innib an uara curo do'n ceirt a fuarglad lá-tar-na-márac.

Ó cuirteð an glolla beag i lúise 'na leabard, bí álarðair ag ffrearðal air féin, áður ma bí cap ðona an fear-freardail é álarðair—air féin.

leannad do'n díorpoirdect go lá. Þræð glórtá ag éirig go h-áru ann air uairib. Þí an comairle air air focruigead þa þeiræð no na teactairi a fgaoleað anonni go h-éirinn.

Ár an veic ó elos, mároin þreag ðomnaig, þos ré capbaro amac ár Ceann-loc-Laggain. San gcapbaro þeirænnac bí an leabair Mór, an Sporrann, áður Clárðeð Þalar, áður lan Mór mac ffruarðair, an Cirtðoir áður an Rúnarðe mar corantóiri 'na mearf.

fágar Duncan Ceann ffrúire 'na fearað 'na donar i lári na ffráðe, áður ceðo aige o'm gCumann na trí míle þeus ve þótar abaila a cup ve ár a bonnaib com maic áður a þéoi þó.

Rinne an Cumann moill beag cúig uairi i glacán loc áðair (gró sup fann leir an glacán a þeit na trí míle ó Ceann loc Laggain). Sul ár fágardar an Clacán tráðndona cuir an Cumann o'don ffrú rún i þperðm. Þí an ciall a bí leir an rún feo no a cup i n-iúil do'n t-foagal ffræðealac nac þob ár ágarð na cruinne don neac ariam com beaðaig, com h-iomarcac, áður com beag ve náire le Duncan Ceann ffrúire.

Ag feo fuar an tuairig a ffrúib Rúnarðe an Cumann ár an æirðeact a bí ag Ceann-loc-Laggain. Þræðann ve þualgar ár an Rúnarðe an tuairig a þeit i nglan-ffrúibinn aige i g-cionn ceitpe h-uairi ffræðo tar éir ffrac æirðeact; no muna þob þá þiginn ve cain a ioc ár ffrac focal a þræðann ffrú ffrúib aige. Þainnðeð an cain feo ár a tuarparðal. Gró sup mór áður sup millteac ainm tuarparðail an Rúnarðe, ír iomða rin bliaðain nac mbræðann þiginn ár bit le ffráil aige, ac ffrab amlarð a þræðann tuarparðal beag le ffráil uað ag an gCumann.

Ma'r do þeir an t-þeann-ffrúar a díolann Connarð na ffræðilge tuarparðal le na Rúnarðe-fann, molþainn þóib mion-ffrúrougar áður maectnam a ðeannam ár nuð-ffrú an Cumann.

Mar áðubpar ceana, ír i tuairig an Rúnarðe a ffrúib-ffrá ffrú, focal ár focal, ár leabair Mór an Cumann, com maic áður þperðir liom a ðeannam amac.

Ca þræð an tuairig com ffrá feo acu fann t-þeann-aimrip. ffróí mí na lúgnara fann bliaðain 1867 léigim mar a leannar:

"Cuðo an Cumann inoiu ár æirðeact go ffræðann eilro—ffræðann mór ffráðain, uaigneac, tigrm, tartrm. Þræðeðar do'n Ríð, þainneamar go leir an baile amac ffrú tartrm."

Ag feo þun áður þáir na tuairigge, áður go ðeinnin féin ca'n þo-ffrá i mar tuairig.

Þar noðig ír þi-annam inoiu a tæro an Cumann ár æirðeact go ffræðann eilro—no go ffræðann "tigrm tartrm" ár bit eile va léitæro.]